

EPÉÉTSIO

Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

¹ Oo íñe Páávoró íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocríjtoke meúraávyéme éllevu Píívyééberée dííbyedítýú íjcyáné uwááboju o úwáábóíñévú oke pícyoóbe.

² Áámeke óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

³ Ahdícyane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtóje Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsaímíyé níjkyéjitu panévaturé píáábohíjcyaaábe.

⁴ Tsúúcajátújucóhjáa ííñujíí ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoj tééveri meke iújcúmeke íímíbájchoííné méimítýú máhallúrí íjcyájucóótu dííbyeéjté meíjcyame íínetú menéétsámeítýuki.

⁵ Mítýanéhjáa meke íwájýúnéllii íjtsámeííbyé dííbyej tééveri meke ípájtyetétsómeke íítsíímedíyéjuco idíllóíñe. Ahdújucóo díbye meke tsíínavámé dííbyeéjté meíjcyane díbyéhjáa méhdítýu íjtsámeídyújuco.

⁶ Áánéllii páijyuvaré dííbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke

píáábónélliíhye. Mekée muurá píááaboobe Íllíkye mítyane dibye wáýyúúbeéjté meíjcyaki.

⁷ Muuráhjáa ávyetá ihnáhó meke iwáýyúnéllii dibye dsíjívénej téeveri méimítyuháñé mééma ímíbájchoobe mepájtyeteki.

⁸ Áánerii meke úújétsoobe mítyane meke iwáýyune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájácúíñé tujkévejúvu.

⁹ Téhdurée meke waajácútsoobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ipájtyetétsoíñé ítsámeíhijcyané tsúúca méema ipánéévétsonévu.

¹⁰ Aane ehdu ípityájcó páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyóóiibye pámeere níjkyéjima íñújiri íjcyámé avyéjuube dibye íjcyaki.

¹¹ Dííbyej téeveríhjáa muurá tsúúcajátújuco dibye meke újcune íavyéjújte meíjcyaki.

¹² Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdu íñé tujkénú muha Críjtoke mecáhcujsómema ámuha bóónétu mecáhcujsómé pámeere dííbyeke maávyéjújtsu dúúrúvamére.

¹³ Muurá Críjtodítýú pajtyéteju íjcyane ámuha mecáhcujsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ímiááné ámuha méijcyá dííbyeéjté dibyee néhdújuco.

¹⁴ Aane muurá dííbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímiááné meke dibye múijyú íñéijyu pícyooíñé íavyéjuvu tsaímiyéjuco dííbyema meíjcyaki. Ahdícyane metsu dííbyeke medúúrúvahíjcyá ávyéjújtsomé.

Cahcújtso múnáa hallúvú Páávoru Píívyéébeke tujkéveju táumeíñe

15 Muurá ó waajácú tehjújuco ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcujsómé ímí pamévamáyé cahcújtso múnáama mewájyúcatsíhijcyáne.

16 Áánéllii paíjyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyáhi.

17 Téhdure ó táúmeíhijcyá dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáábeke díbye ámúhake íájcu ítyujkévé íjtsaméityu díbye Jetsóoj tééveri méhdivu úújétsámeíñe ímíñeúvú ámuha mewáájácuki.

18 Aane óvíi ámúhake tújkévejúvú ájcuube dííbyé avyéjújétee ámuha meíjcyáímyeke díbye újcúmé úmíwa íñe ímíjyaú néene ámuha ímíñeúvú mewáájácuki.

19 Áhdure idyé óvíi ámúhake waajácútsobe muhdíivané íhtsútú íjcyáne tájpi íñe dííbyeke mecáhcujsómé meícyahíjcyanévu.

20 Áánevu muurá meke úújétsobe Críjto dsíjívéébeke tsiíñe íbóhíítsóne íuniúvú níjkyejívú itsájtyéébeke íávyéjújtsóneri.

21 Áábekée pícyoobe íñe múhdumé ávyéjújte níjkyejíríi, ííñújíríi, íjcyámé avyéjuube pañétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívú muurá tsá múha úújetétú íñe ícyooca íjcyané avyéjújtedítyu. Áhdure bóone íjcyárómedítyú tsá múha úújetétyú dííbyedívu.

22 Áánéllíihyée muurá dííbyé hójtsí pañévu pícyoobe páneere íñe múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dííbyeke pícyoobe múhdumé dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevétsoobe díbye íjcyaki.

23 Muurá dííbyé cahcújtso múnaa méijcyá

tsané múnaa dííbyema. Aabe páneere ejécunú ìñe múhdúné tsíeméné íjcyane.

2

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

¹ Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe ámúhakye pájtyetétsó Críjtoj tééveri ámúhá imítuyháñé déjúcotu ámuha mewágóóóvéíyómeke.

² Muuráhjáa ihde ámuha imítuyúné méícyahíjcyá ìñe íji éhné Naavéné túkevjtsoju Píívyéébedítuyú míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéréi ámuha meúráávyénéllíhye.

³ Ehdúu ímíááné méícyahíjcyá imítuyúme eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mépée meímíllejítóré meúráávyehíjcyá méhdityúré íjchívyéné allíujúúne. Áané déjúcotúu muurá máhallúrí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallúrí tene íjcyadu.

⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwájyúnéllíi méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetétsoobe Críjtoj tééveri mewágóóóvétu dííbyedúréjuco meíjcyaki.

⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyetéki.

⁶ Muuráhjáa Críjtoke íbóhíítsóneri meke ávyejújtsoobe dííbyema meíjcyá níjkyéjiri íavyéjuri.

⁷ Ehdúu mééma méénuube Críjtoj tééveri bóónétu íjcyané míamúnáake iwáájácútso ímíááné meke iwájyune.

⁸ Aane ìñe tsúúca mepájtyeténé tsá meere meíhnáhorí meméénutúne. Píívyéébere

ihdyu meke ídáátsóllénéllii pájtyetétsó Íllíkye mecáhcújtsónej tééveri.

⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllii tsá téeneri memítyájkímeítyuróne.

¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri méijtsaméí cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke íimíbájchoíñé íjtsámeídyújuco dibye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámúhakye díllóhíjcyáhi. Áánemáa iiye díllómeíhijcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpííye ikíhdyahírótsámeíñéllíihye.

¹² Téijyúikyéé muurá ímiááné tsá ámuha mewáájácutú Mepájtyetétsoobe Críjtoke. Áánéllíihyeé tsá ámuha Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Ídátsohréé ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácutú muhdúhjáa Críjtoj tééveri meke dibye ípájtyetétsoíñé pítyájcámeíñe.

¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewáajyuri dsíjívéébema ámuha meíjcyánéllii tsúúca ámuha méijcyá Píívyéébema.

¹⁴ Áhdure muurá dííbyej tééveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijcyá tsáimiyéjuco íhdée múhdurá medáíívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómema méijcyá tsamééréjuco.

¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbajúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema

tamúnaa jodíómú tsáríllécatsíhíjcyanéhjí Críjto ídsíjíveneri nijkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íñe pamévá míamúnaa meíjcyarómé dííbyeke mecáhcújtsómé tsame dííbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíjcyaki.

¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medáráíívécatsíhíjcyanéhjí Críjto mééma nijkévatsó páwachékevu ídsíjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe pamévá míamúnaa meíjcyarómé tsamééréjuco meíjcyame tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsááne muuha jodíómuke waajácutsó muhdú tsaímíyé Píívyéébema muha meíjcyaiñé tsúúca dííbyeke muha mewáájacújúcóórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú meíjcyatúmé awáá dííbyeke mewáájacútúmeke muurá waajácútsoóbe.

¹⁸ Áánéllii dííbyej tééveri Méécááni Píívyéébema tsaméhjí menáhbévájcatsí dííbyé Apííchó mééma íjcyane meke píáábóneri.

¹⁹ Áánéllii tsáhájuco ámuha tsíjtye múnaa meíjcyájúcootúne. Muurá ícyooca méíjcyá tsané múnaaréjuco Píívyéébé avyéjúejte tsúúca dííbyeéjté meíjcyame.

²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóó mamýmú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévú tsúúca ámuha méúcaavéhi. Aane muurá ímichi páñétúejpi Jetsocríjtó dííbye tájpi meíjcyaaabe éhne múúne jaa ímichi ápíhájcúné hallúrí íjcyadu néébeé.

²¹ Aame íñe ícyooca éhnííñevu dííbyema méllíyaatéhijcyá ímiááméré Píívyéébema meíjcyaki.

22 Aane muurá Críjtoma meíjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe ijcyá Íapííchoj tééveri.

3

Jodíómú ijcyátúmé uwááboobe Páávoró

¹ Áané hallútú íñe oo Páávoró o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú meíjcyátúmeke Críjtodítýú íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútu.

² Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke íídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú meíjcyátúróméke téénevu o wáájácútsoki.

³ Muuráhjáa ihdyu dííbyere óhdivu bóhówajtsó ámúhake téhdure Críjtoj tééveri ipíááboíñé wáájácúratúné ipítýájcámeíñe. Aanée muurá tsúúca ámúhake ó úúballé áyánéwu éhnée íhde ámúha éllewu o cáátúnúháámí pañe.

⁴ Téhaamíi ámuha meéévénetu íhya tsúúca méwaajácú ímíáánéjucóo oke díbye téénevu wáájácútsóne.

⁵ Tsáháa muurá teene éjyju múnáaúvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanée íñe ícyooca tsúúca bóhówajcároobe Íapííchoj tééveri íhjyú uubálle múnáama dííbyejéte muha meíjcyame Jetsóo mamýémú meíjcyámedívu.

⁶ Ahdícýane ámuha jodíómú meíjcyáturómé tsúúca méijcyá Píívyéébé avyéjéjte muha meíjcyadu Jetsocríjtodítýú ímíáájú úwáábómeíñé ámuha mecáhcujsódú íjcyame. Aame ícyooca méijcyá tsamééréjuco Píívyéébé Críjtoj tééveri íájcuíñé néene meújcuímye.

7 Ehdu néene iñe úwááboobéré ó pehíjcyá o méénúityuróné Píívyéébee téenevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dííbyé piááboríye.

8 Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté meíjcyámedítyú ídáátsoóbe. Áróóbekée oke ityújkevéélléne níwááveebe Críjtodi ííne imíjyaú meíjcyané uwááboju íjcyanévú ámuha jodíómú íjcyátúróméke o wáájácútsoki.

9 Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívúré teene wáájácúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsoobe tsúúcajátújuco pítyájcámeíñe.

10 Aane muurá Píívyéébe meke úcu híjcyá pamévare dííbyeke mecáhcujsómé tsamééréjuco meíjcyá téenetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájácu muhdíivané dííbyé tujkéveju íjcyane.

11 Ehdúhjáa imyéénuíñe pítyájcámeííbyé tsúúcajájucó. Ahdújucóo muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri.

12 Ahdícyane dííbyej téeveri tsúúca Píívyéébema menáhbévájcatsí íínerí íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtóke mecáhcujsónéllííhye.

13 Áánéllíi ámúhake o nées ámuha meíhvéjtsótu iñe téené déjúcotu ámúhállíi o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méímíjyúúvé téeneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wájyune

14 Ehdu Méécááni Píívyéébé tujkéveju mééma íjcyanéllíi dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó íhjúvahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére.

15 Áábé cahcújtso múnaa meíjcyame muurá tsúuca méijcyá dííbyé dohjíba múnaa tsaate tsúuca níjkyéjiríjyuco íjcyámema íñe ííñújiri meíjcyame.

16 Áánéllii ó táúmeíhijcyá dííbyeke Íapííchoj tééveri dibye ámúhá pañévú ipícyo íhnháhó ámúhake tene itsípájtso.

17 Áhdure ó táúmeíhijcyá Críjto éhnííñevu ámúhake ipíáábo ímí dííbyeke ámuha meúráávyeki.

18 Aame óvíi ámuha tsijtye cahcújtso múnáama méwajyújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímiááné Críjto meke wájyune méjtsaméi píruúvé íjcyane.

19 Aane ámúhá hallúvú ó táúmeíhijcyá píáábó Píívyéébe ímiáábé íjcyáábeke muhdú dibye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

20 Áánéllii ihdyu metsu dííbyeke medúúruva ávyéjútso mére. Muurá meke píááboobe dííbyeke metáúmeíñe éhnííñevu méjtsámeityúronemájucu. Ehdu muurá meke píáábohíjcyabe Íapííchó mééma íjcyáne j tééveri.

21 Aane ihdyu óvíi dííbyeke méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtso múnaa meíjcyame paíjyuvaré múijyú níjkévaitýuné ípyéé ipítýájcámeidyújucu Jetsocríjtoj tééveri mepájtýetéíñe dibye méénúnéllííhye. Ehdu teéne.

4

Píívyéébeéjté meíjcyane Íapííchoj tééveri

1 Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyané uwááboju úwááboobéré o péhíjcyané hallútú

íñe cùvéhóójari oo ícyoóca. Aabe ámúhake o nées tsúuca Píívyéébe ámúhake újcume ímíñeúvú ámuha meíjcy muhdú meíjcyáiyódu.

² Áhdure idyé ámúhake o nées tsaííbuwáré idáátsóméhjiúvú ámuha meíjcyáne mewájuújcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámúhama íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meíjcyaki.

³ Ááne métsúúraméí tsané múnááréjuco ámuha meíjcyame dííbyé Apííchó piáábori tsáímíyé ámuha meíjcyáiyóneri.

⁴ Muurá íñe tsané múnááréjuco meíjcyámema ijcyáne tsáneere Píívyéébé Apííchó meke ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure ijcyáne tsáneere dííbyé avyéjú méwáábyuta.

⁵ Aabe tsáápiye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójtsómé híjcyáhi.

⁶ Áánéllii dííbye tsáápiye Mépiivyéébé ijcyá apáábyekéré pámeere mecáání vahíjcyáabe. Áábé hójtsiri pámeere méijcyá dííbye tájpiye. Aabe kiá méhdityu íjcyátúnéllii panévaré mejtééveri méénuhíjcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiivyété muhdú nénehji meméénune Píívyéébé Crijtoj tééveri meke ájcune.

⁸ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:
Naavénekée ityáhjáne dííbyé hójtsí pañe
ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáámevu.
Aame ihñéjteréjuco íjcyame díbye nééjuriyé
piivyété páhdúvaré nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca ñná nééiyóné teene díbye cáámevu

peéeneé? Téénetu muurá méwaajácú íhtsútuubée íjcyároobe ííñujívú íñíityéne ídáátsonúne.

10 Áronáacáa bóónétu tsiíñe peebe cáamevu níjkyejívú páñétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki.

11 Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajacuríyé mépiivyété páhduváre nénehji meméénune. Muurá tsaate piivyété dííbyé ihjyu úwááboméré ipyéhijcyáne. Áhdure tsijtye piivyété iwáájacúné muhdú méúmíwa íjcyane. Tsijtye piivyété tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné iúwaabóne.

12-13 Ehdu muurá Críjto meke píáábohíjcyá ihñéjté meíjcyame dííbyé wákimyéí ímí meméénu éhnííñevu dííbyé cahcújtso múnaa illíyaaté pámeere dííbyeke mecáhcujtsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébe Hajchi íjcyane díbyée íjcyadu meíjcyaki.

14 Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityúré iújcúné uwáábori muhdú tsiíméké memújtátsóiyódu.

15 Aane ihdyu cáhawáá metso ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú meúraávyeteene ímiááju. Áijyu ímiááné Críjto métúkevétsoobe íjcyáábeéjté meíjcyame éhnííñevu méímíbaávyééhi.

16 Áábe tájpi pámeere dííbyeéjté meíjcyame mewájyújcatsíñe panévatúré mepíáábójcatsímyé muurá éhnííñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

17 Áánéllii ámuhákye o nées Máavyéjuube Jetsocrijto mémeri Píivyéébeke wáájacútumé icyahíjcyádú ámuha meíjcyájucóótuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméi íjcyánéllii ímillédú icyahíjcyáme.

18 Tsá ditye wáájacutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píivyéébé íjtsaméi diityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáityú dííbyema ímiánejcú iwáájacúiyóné ímíllétúnéllíihye.

19 Muurá éhníñevúré ‘nucójpí’ néétune meénuhíjcyá panévare ímityúne.

20-21 Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Crijo ímiá uwááboju ámuhákye úwáábócooca.

22 Ahdícyane ámuhákye o nées ámuha meíhvéjtso ímiájíjtóo ámuha mewáájacútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha meítsúcunúhijcyané tsáijyu múu ámuhádi íjcyáhréi nééneé.

23-24 Ámúhá íjtsaméi mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtyé muhdú meíjcyáiyóné Píivyéébe ímíllénejcúvú tsaímiyéjuco ámuha meíjcyánetu mebóhówaúcunúki.

25 Óvíjyacóóné ámuha maállícyatsíhijcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré meíjcyame tsá metútávátsójcatsíityuróne.

26 Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíi páñetésojcatsityúne. Ícúí múu ímíbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne.

27 Tsá múu Naavénedívú táhjátsámeityúne.

28 Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámúhadítú nánihíjcyámé illuréjuco méihvété téénetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííóméhjike mépiáábo.

29 Áhdure tsá múu ihjyúvatú ímityúneri. Ímiááneriyé múu ihjyúvá éhniíñevu tsíjtyeke tene ipiáábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu.

30 Ahdícyane óvíjyacóóné múhdurá medáríivémehijcyané Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjtsótuki. Muurá teene mépañévú díbye pícyóónej téeveri méwaajácú ímiááné díbyeéjteréjuco meíjcyámeke díbye újcúvaíñe.

31 Ahdícyane illuréjuco méihvété ímityúné ámuha medáríivéjcatsíñe páhduváré nehníwu meúhbácatsíhíjcyánetu.

32 Ááne ímiááméré meíjcyáne ténehji méimíbáchojcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámúhadi ídáátsóvéne Críjtoj téeveri ámúhakye ímíbachódu.

5

Píívyéébeéjté meíjcyáiyóne

1 Muurá ámuha ímiááné tsúúca Píívyéébej tsíímé meíjcyámeke wájyuúbe. Áánéllii métsúúraméi díbyedi díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

2 Ááne méwájyujcatsí muhdú Críjto meke wájyudu. Muuráhjáa meke iwájyúnéllii meke ipájtyetétso íhvéjtsámeííbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímíjyuuvéhi.

3 Ahdícyane tsúúca díbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájucó múu íjtsámeítúú ihdícyámema

idyómácójcatsííyóneri. Óvíjyacóóné panévárez
ímityúné ámuha meméénune.

⁴ Áhdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítyúne.
Múu Píívyéébeke ityéhdújtsóneríyé ihjyúváhi.

⁵ Muurá ihdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyámé
tsá Píívyéébé avyéjúejte íjcyatúne. Áhdure
tsíñéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panévárez
ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dííbyé
avyéjúejte íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha
méwaajácúhi. Ténéhjiríyé muurá íjcyame tsá
dííbyeke icyááníváíyóne éllevu íjcyatúne.

⁶ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé
átéréenéhjí úwáábohíjcyámedívu. Muurá ehdu ditye
ícyahíjcyáné hallútu Píívyéébe ícúbáhraá ávyétá
ihnáhó diityédí dííbyeke ditye lléébohíjcyátúné
hallútu.

⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévátúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe
méicyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáájácútúnéllíihye.
Árónáa icyooca tsúúca ámuha méwaajácújucóó
Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu
óvíi ámuha méijcyá ímiááameréjuco.

⁹ Muurá téjijto mewáájacúmé ímiááameréjuco
meíjcyame tsíjtyeke mépiaabóhi.

¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube
Críjtoke ámuha meímíjyújtsóíyóneri.

¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú
wáájácútúmé ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu
úwaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáájácuki.

¹² Ehdu muurá teevétari wáájácúratúné ditye

meénuhíjcyáneri meihjyúváiyóné nucójpítsóhi.

13 Aane muurá íñe Jetsocríjto uwááboju diityédívú bóhówajtsó páneere ímityúné ditye meénuhíjcyáne.

14 Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:

Muhdú éhne múu dsíjivémé íjcyadu
wáájácúmeítyuube u íjcyaaabe cána
wájácúúvéne ímíñeúvú díjtsaméi Críjto uke
iwáájácútso ímiájijtóvu.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

15 Aane cána metéíbúwáávéne ímíñeúvú méjtsaméi muhdú ámuha meícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáájácútúme ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúuca ímiánéjcu ámuha mewáájácúme.

16 Muurá íhnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévare múhdurá néénéllíihye. Ároné pañe múu tsúúrameíhijcyá ténejcúríye.

17 Tsá múu ávyeta pevé ííbuwáre íjcyatú wáájácúmeítyúme. Múu tsúúrameí muhdú meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki.

18 Tsá múu líyíicyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíi ílluréjuco metútávááveíñe. Áánéllii ámúhá pañevú dííbyé Apííchó meújcu ámúhakye tene ityúkévéjtsoki.

19 Ááne múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dííbyeke dúúruvaméré ihjyúvájcatsí ténejcúri.

20 Áhdure idyé múu dííbyeke paíjyuváre téhdútsohíjcyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métáábama mewájujcatsíñe

21 Múu Píívyéébeke ámuha maávyejúúllédú panéjcuávú avyéjúúlléjcatsíhi.

22 Ahdícyane óvíi ámuhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke iávyejúúllédu.

23 Muurá áju mewá túkevjtsoobe Mepájtyetétsoobe Críjto ihñéjté meíjcyámé túkevjtsoobe íjcyadu.

24 Áábeke ihñéjté meíjcyame maávyejúúlléne mecáhcujsódú óvíi walléémú téhdure ájyúmuke iávyejúúlléne cáhcujsóhi.

25 Áhdure idyé wajpíímú íicyánéjcutu múu mewámyuke iávyejúúlléne wajyú Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájuúnéllii wájuúmeítyuubéré dsíjívédu.

26 Muuráhjáa dsíjívéebe mewájujuri dííbyé uwááboju mecáhcujsónej tééveri meke íímíbájchoki.

27 Aame tsúúca méímíbaavyé ííné imítyú méhdi íjcyájúcootúmé ímíááméré dííbyema meíjcyaki.

28 Ahdícyane múu ímííneúvú wajyú mewakye muhdú ámuha mewájuúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíllebe métáábake mewajyúhi.

29-30 Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráítyuróne. Muurá mewájuúmeíñéllii ímí météhmémeí panévatúré muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu.

31 Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne wajpi cáánímútsidítyú íínéne ityáábávállema tsahéécoréjuco íjcyaiñe.

³² Ehdu ámúhakye o nééné pañe ijcyáné muhdú Críjto ihñéjtema íjcyáné uwááboju.

³³ Ahdícyane tsiíñe ámúhakye o nées ámuhá taabámuke ámuha mewájyu muhdú ámuha mewájyúmeídyu. Áhdure idyé diitye ámuhá taabámú óví íicyánéjcutu ámúhakye íavyejúúlléne wajyúhi.

6

¹ Áhdure tsime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píivyéébeéjté meíjcyane ímilleébe.

²⁻³ Muurá dííbyé taúhbaju néehí: “Ámuháj caánímuke mewájyúne máavyéjuulle cáámene ííñújí hallúrí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ítyaúhbaju néhdu íjcyámeke píááboóbe.

⁴ Áánéllii cáánimu tsá múu uhbáduré úwáábotú íítsíimeke. Muurá tehdu nééné uwáábó diityéké ímityúnejcúvúré íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímíñéúvú choocóré úwaabó diityéké Píivyéébé icyánéjcu dííbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idyé tsíjtyé hójtsí pañe íjcyame múu diityéké íavyejúúlléne ditye táuhbáné meenú Críjtoke íícúvéiyódu.

⁶ Tsá múu íavyéjujte íítecoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámúhakye ímí íjtsúcunúrokiye. Múu ditye ámuhama íjcyátúrónáa tsáímíyé wákímyeí ímiááné Críjtó ícúve múnaa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane ímilleébe Píivyéébeé.

⁷ Áánéllii múu ímiááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícuvénéjuco.

8 Muurá tsaaté hójtsí pañe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahtúré áhdóiibye muhdú ditye íjcyadújuco.

9 Áánélli múu íavyéjujte ícyánéjcutu ímíñeúvú picyóó ícúbáhratúméré íúníu múnáake. Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá páme Avyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéke éhnííñevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsahtúré meke wájuube pámeekére.

Ímityunéhjí metáhjane

10 Ámuúha táñahbému, ícyooca ihdyu méitsutúúvé Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri dííbye íhnáhoóri.

11 Aame Píívyéébe ámúhake tújkévejsódú ímíñeúvú météhmeméí Naavéné ámúhake mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki.

12 Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá diibye Naavéne ájkímú íjpííma íjcyátúné míamúnaa ímityúmé íjcyame Píívyéébeke wáájácútúméke íimillédú dáríívehíjcyámema.

13 Áánélli ámúhake o née muhdú Píívyéébe ámúhake túkévejsódú ímíñeúvú ámuha meíjcyatehdíívanéhjí ámuha maáábúcúne íhtsutúmé meíjcyaki.

14 Ahdícyane imíchi meíjcyáne ímíáájú ímíñeúvú ámuhá pañevú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájimííhé méhdityu chíúcunúdu. Ááne ímíááméré meíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyu

éhne múúne méénujcatsi múnaa ityáhjátsámeityu túémiíhóvú pícyámeídyu.

15 Ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé meíjcyáné uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu iújcámeíñe íjcyátsíiivyédu.

16 Aame ímíñeúvú mécahcújtsó ámúhá watájcódú nééne téénej tééveri ámúhakye Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki.

17 Aane íñe tsúúca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú nééne ímítyúnéhjitu meke téhnehíjcyáne. Áhdure Píívyéébé ihjyu méníitsúwádú nééne Íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímíñeúvú meújcu ámúhá pañévu.

18 Aane ámúhá pañe íjcyáne j tééveri óóchevélletúmé dííbyema paíjyuvaré méihjyúvahíjcyá. Métáuméí dííbyeke píáábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméí pahúllevaré dííbyeéjté íjcyámé hallúvú díbye díityéké ipíááboki.

19 Téhdure táhallúvú métáuméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojívú pamévakeré o wáájácútsoki.

20 Muuráhjáa tééné wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íñe tééné déjúcotu ícyooca oo cúvéhóójari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméí píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcyá ímíñeúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóné

21 Aane cáhawáá ihdyu óvíi ménahbe Tííkico tééné wákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe ímíñeúvú

ámúhake táuubállé meenuhi. Diibye waajácú páneere muhdú o íjcyabe iná o méenuhíjcyáne.

²² Áánéllii díbyeke ámuha éllevu ó wallóó díbye ámuhake iúúbállé muhdú muhcsi meícyahíjcyáne ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

²³ Ahdícyane óví Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámuhake píaabó ímí ámuha díbyeke mecáhcujsómé mewáájycatsíñe íbúwají meíjcyá ínerí íjtsámeíjyúcootúme.

²⁴ Áámeke ihdyu óví ámuhake píáábohíjcyabe múhdumé ímíááné ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewáájyúmeke. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48